

گازوئیل در مسیر جهش قیمت

کمبود سوخت جای نفت را گرفت

بازار جهانی انرژی در حال تجربه یک تغییر مهم است؛ این بار نه کمبود نفت خام، بلکه محدودیت عرضه فرآورده‌های نفتی، به‌ویژه گازوئیل، فشار اصلی را به بازار وارد کرده است. شکاف قیمتی گازوئیل آسیا در برابر نفت خام دبی به بیش از ۷۰ دلار در هر بشکه رسیده؛ سطحی که از تشدید کمبود سوخت در بازارهای جهانی حکایت دارد.

پایگاه اطلاع رسانی دریا و نفت: شکاف قیمتی گازوئیل یا Gasoil Crack Spread در معاملات اخیر بازار سنگاپور از مرز ۷۰ دلار در هر بشکه عبور کرده است. این شاخص، اختلاف قیمت گازوئیل و نفت خام را نشان می‌دهد و یکی از مهم‌ترین معیارها برای ارزیابی وضعیت عرضه و تقاضای فرآورده‌های نفتی و حاشیه سود پالایشگاه‌هاست.

این شاخص در بخش عمده‌ای از سال گذشته در محدوده ۲۰ تا ۳۰ دلار قرار داشت، اما در ماه‌های اخیر ابتدا به بالای ۵۰ دلار رسید و اکنون از مرز ۷۰ دلار عبور کرده است. رشد سریع شکاف قیمتی گازوئیل در شرایطی رخ داده که قیمت نفت خام با شدت کمتری افزایش یافته است. این اختلاف نشان می‌دهد فشار فعلی بازار انرژی لزوماً از کمبود نفت خام ناشی نمی‌شود، بلکه محدودیت در تولید، انتقال و عرضه فرآورده‌های پالایشی، به‌خصوص گازوئیل، به عامل مهم‌تری در افزایش قیمت‌ها تبدیل شده است.

کاهش ۸۰ درصدی جریان گازوئیل از تنگه هرمز

یکی از مهم‌ترین عوامل تشدید فشار بر بازار گازوئیل، اختلال در جریان انتقال فرآورده‌های نفتی از منطقه خلیج فارس است. بر اساس داده‌های شرکت Kpler، جریان گازوئیل عبوری از تنگه هرمز نسبت به سال گذشته حدود ۸۰ درصد کاهش یافته است؛ افتی که تقریباً دو برابر کاهش ۴۸ درصدی جریان نفت خام از این مسیر است. تنگه هرمز یکی از حیاتی‌ترین مسیرهای انتقال انرژی در جهان محسوب می‌شود و کاهش جریان فرآورده‌های نفتی از این گذرگاه می‌تواند بازار گازوئیل را در آسیا، اروپا و سایر مناطق با فشار بیشتری مواجه کند. در واقع، داده‌های مربوط به کاهش جریان گازوئیل نشان می‌دهد اختلال در بازار انرژی فقط به نفت خام محدود نمانده و اکنون بازار سوخت نهایی را نیز تحت تأثیر قرار داده است.

پالایشگاه‌های روسیه هم تحت فشارند

همزمان با محدودیت عرضه در منطقه خلیج فارس، بازار گازوئیل از تحولات بخش پالایش روسیه نیز تأثیر گرفته است. حملات اوکراین به تأسیسات پالایشی روسیه موجب اختلال در فعالیت برخی پالایشگاه‌های این کشور شده است. علاوه بر این، ممنوعیت صادرات گازوئیل از سوی مسکو نیز حجم عرضه این فرآورده در بازار جهانی را محدودتر کرده است. چین نیز در این میان نقش مهمی دارد. کاهش صادرات فرآورده‌های نفتی چین، عرضه در بازارهای بین‌المللی را تحت فشار قرار داده و باعث شده برخی بازارها، به‌ویژه اروپا، برای تأمین نیاز خود وابستگی بیشتری به محموله‌های گازوئیل و فرآورده‌های پالایشی آمریکا پیدا کنند.

ذخایر گازوئیل در سطح پایینی قرار دارد

در کنار اختلالات عرضه، سطح ذخایر گازوئیل نیز نگرانی‌ها درباره آینده بازار را افزایش داده است. موجودی گازوئیل در بازارهای مهم جهانی پایین‌تر از میانگین پنج‌ساله قرار دارد. در چنین شرایطی، هرگونه اختلال تازه در تولید یا انتقال فرآورده‌ها می‌تواند فشار بیشتری بر قیمت‌ها وارد کند. ترکیب کاهش ذخایر، افت جریان گازوئیل از تنگه هرمز، اختلال در پالایشگاه‌های روسیه و کاهش صادرات فرآورده‌های چین، بازار گازوئیل را نسبت به بازار نفت خام با کمبود محسوس‌تری مواجه کرده است. بر همین اساس، شکاف قیمتی گازوئیل در بازار آسیا به بیش از ۷۰ دلار در هر بشکه رسیده و در آمریکا نیز این شاخص در هفته‌های اخیر به محدوده ۱۰۰ دلار نزدیک شده است.

بحران انرژی این بار در پالایشگاه‌هاست

تحولات اخیر بازار انرژی نشان می‌دهد افزایش قیمت فرآورده‌های نفتی الزاماً به معنای رشد متناسب قیمت نفت خام نیست. در شرایط فعلی، حلقه آسیب‌پذیر بازار انرژی بیش از آنکه تولید نفت باشد، به بخش پالایش، انتقال و توزیع سوخت منتقل شده است. عبور شکاف قیمتی گازوئیل آسیا از ۷۰ دلار را می‌توان نشانه‌ای از شدت گرفتن فشار عرضه در بازار سوخت دانست؛ فشاری که از اختلال در جریان فرآورده‌ها در منطقه خلیج فارس آغاز شده و با کاهش ظرفیت پالایشی روسیه، افت صادرات چین و پایین بودن ذخایر جهانی تشدید شده است.

اگر این شرایط ادامه پیدا کند، بازار جهانی ممکن است با دوره‌ای از قیمت‌های بالای گازوئیل و سایر فرآورده‌های میان‌تقطیر مواجه شود؛ حتی اگر قیمت نفت خام افزایش مشابهی را تجربه نکند. به این ترتیب، معادله جدید بازار انرژی بیش از گذشته به جای «کمبود نفت»، بر «کمبود سوخت» متمرکز شده است؛ تغییری که می‌تواند هزینه حمل‌ونقل، تولید صنعتی و تورم در اقتصادهای مختلف جهان را نیز تحت تأثیر قرار دهد.